

діяльності, особистості та індивідуальності, здатної до позитивної взаємодії зі світом, людьми й собою. Вважаємо, що одним із провідних, науково обґрунтованих й дієвих методів психотерапії в психосоціальній підтримці студентської молоді є когнітивно-поведінкова терапія. Вона базується на усвідомленні того, що при багатьох психологічних проблемах спостерігається спотворене сприйняття реальності й відповідно неадекватні дії. Когнітивно-поведінковий підхід передбачає партнерську співпрацю між психологом та студентом й передбачає активну участь останнього. Когнітивно-поведінкова допомога використовує широкий спектр технік та втручань. Згідно з даним підходом, не сама ситуація визначає реакцію студентської молоді на подію, а те, що думають про неї. Молодь, думаючи про ситуацію, надає їй певного значення, тобто «К», когніцію. У результаті виникає певна емоційна і поведінкова реакції, які впливають на наслідок. Від того, якими будуть емоційні та поведінкові реакції студентської молоді залежить наслідок. Варто наголосити, що в умовах воєнного часу, психосоціальна підтримка студентської молоді потребує відповідних модифікацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційні підходи до організації медико-психологічної допомоги після травматичного стресового розладу. Методичні рекомендації. УНДІССПН МОЗ України. Київ, 2014.
2. Романчук О. Психотравма та спричинені нею розлади: прояви, наслідки та сучасні підходи до терапії. *НейроNEWS: психоневрологія і нейропсихіатрія*. 2012.№ 1 (36).
3. Сміт Патрік, Дирегров Етл, Юле Уільям. Діти та війна: навчання технік зцілення. Л.: Інститут психічного здоров'я УКУ, 2014. 84 с.

УДК 159.9

Фоменко К.І.

*доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

Найчук В.В.

*кандидат психологічних наук, доцент, декан соціально-гуманітарного
факультету Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна», м. Вінниця,*

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЕСТЕТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ

Проблема психодіагностики естетичної обдарованості особистості є маловивченою у сучасній психології, що викликано невизначеністю статусу

естетичних здібностей, естетичного інтелекту та естетичного сприйняття як її складових.

Естетичні здібності – індивідуально-психологічні властивості, що забезпечують успішне (виняткове) здійснення діяльності певного виду (музичну, музично-рухову, художню, словесну або іншу) на засадах естетики, прагнення сприймати, підтримувати, оцінювати, створювати нові естетичні цінності у даному виді діяльності. Отже, розділяємо музично-естетичні здібності, художньо-естетичні здібності, словесно-естетичні здібності, сукупність яких являє естетичну обдарованість (Методичні засади..., 2015), що, в свою чергу, виступає сукупністю індивідуально-психологічних особливостей людини, завдяки яким забезпечується можливість здійснювати діяльність на засадах естетики, естетично сприймати і переживати явища дійсності, твори культури та мистецтва, оцінювати їх, співвідносячи з ідеалом, створювати нові естетичні цінності [1].

Психометричну вибірку досліджуваних склали 272 особи, віком 17-60 років, 156 жінок та 116 чоловіків. Для обґрунтування конструктивної валідності методики було використано тест Векслера (невербальні субтести) батарею адаптованих тестів для вивчення рівня розвитку естетичного сприйняття (О.М. Торшилова і Т.В. Морозова) [2].

Для кожного завдання тесту було розраховано описові статистики, що характеризують міру правильності проходження тесту, тобто середні оцінки естетичних здібностей у балах за кожним завданням, визначено граничні значення норми.

Для перевірки описових властивостей методики було застосовано комплекс методів, спрямованих на вивчення невербального інтелекту (подібного за модальністю естетичним здібностям, які вивчаються у нашій методиці) та естетичного інтелекту (подібного за змістом матеріалу), а також власне естетичних здібностей, відповідно до концепції О. Торшилової [3]. Отримані результати свідчать про наявність позитивного зв'язку між естетичними здібностями та естетичним інтелектом, утім доводить, що ці два явища не тотожні. Високому емоційному інтелекту відповідає більша успішність у виконанні більш складних завдань на естетичні здібності. Отже, високий рівень естетичних здібностей є умовою високого рівня розвитку естетичного інтелекту.

Визначено кореляційні зв'язки між показниками естетичних здібностей та невербального інтелекту особистості за тестом Векслера. Визначено позитивні кореляції успішності виконання найбільш складних завдань із показниками здатності виділяти суттєві ознаки та узагальнювати зображення, руховою координацією та візуальним синтезом, здатністю до організації цілого із частин

і розуміння ситуації. Показано кореляційні зв'язки між показниками естетичних здібностей за представленою методикою та батареєю адаптованих тестів О. Торшилової [4]. За результатами першого субтесту – «Матіс» – досліджувані із серії репродукцій мали розпізнати почерк художника, за результатами другого – «Джоконда» – через синестезію віднайти відповідність між образом та формою, а за результати третього – «Ван Гог» – визначити більш естетично складні образи, що визначає опір естетичним стереотипам. Усі ці параметри естетичних здібностей цілком відповідають загальному показнику естетичних здібностей за результатами виконання завдань за представленим у даному дослідженні тесті.

Отже, більш складні завдання передбачають більш розвинені здатності до чуття форми та спроможність чинити опір естетично-смаковим стереотипам. Успішність у завданнях оптимальної складності більш високо корелює із показниками здатності до сприйняття виразності форми, тобто чутливості до образного ладу твору.

Перевірка повторних кореляцій успішності у виконанні завдань тесту переконливо доводить високу тест-ретестову надійність методики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузменко В.У. Естетична обдарованість дошкільника: теоретичні засади діагностичної роботи. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8-9. С. 114-115.
2. Торшилова Е. М., Морозова Т.В. Развитие эстетических способностей детей 3-7 лет (теория и диагностика). М.: Деловая Книга, 2001.
3. Найчук В.В., Фоменко К.І., Кузнецов О.І. Психодіагностика естетичного інтелекту. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Випуск 64. 155-178.
4. Найчук В.В., Фоменко К.І., Бутко В.С. (2021). Батарея адаптованих тестів для вивчення рівня розвитку естетичного сприйняття. *Харківський осінній марафон психотехнологій (каталог психотехнологій; тези доповідей): збірник наукових праць за матеріалами V міжрегіональної наук.-практ. конф., м. Харків, 28-30 жовтня 2021 р., ХНПУ імені Г.С. Сковороди*. Харків: Діса плюс, 2021. С. 20-21.